

Posudek k dizertační práci Mgr. Petry Kanasugi

„Vývoj od tvaru *-m.u* k tvarům *-ó/-jó* a *daró* jako příklad gramatikalizace a subjektivizace“

Jak vypovídá samotný název, autorka se ve své práci zabývá vývojem od tvaru *-m.u*, který byl hojně používán v období rané střední japonštiny, k tvarům *{-ó/-jó}* a *daró*, které jsou běžně používány v jazyce současném, přičemž zkoumá gramatikalizační a subjektivizační posuny, k nimž během tohoto vývoje došlo. Vychází při tom z podrobné analýzy použití těchto tří jazykových prostředků a jejich významů v daných použitích. Metodologicky vychází především z přístupů Ronalda Langackera, Elizabeth Closs Traugott a Heiko Narroga. Dochází k závěru, že hlavním impulsem pro subjektivizační posuny byl právě proces gramatikalizace přípony *-m.u* na koncovku *{-ó/-jó}* a partikuli *daró* [autorčín termín podle Narroga 1998].

Práce je precizně a logicky strukturovaná, s jasně vymezenou metodologií. Ze způsobu, jakým autorka argumentuje, a z množství literatury, ze které vychází, je patrné, že se v dané problematice velmi dobře orientuje. V úvodních kapitolách jsou představena a zhodnocena různá pojetí modality (kapitola II), subjektivizace (kapitola III) a gramatikalizace (kapitola IV). Tyto části jsou nejen nezbytné pro definování přístupu, který autorka v práci dále aplikuje, ale toto přehledné a zdařilé shrnutí a zhodnocení dosavadního bádání v daných oblastech, včetně objasnění rozdílností mezi západním a japonským přístupem, považují za velmi přínosné a užitečné pro široký okruh čtenářů z řad odborné veřejnosti. Nutno též podotknout, že jednotlivá pojetí se v mnoha ohledech rozcházejí a provést jejich kritické zhodnocení a určitou syntézu nebyl snadný úkol.

Kapitola V shrnuje a hodnotí dosavadní pohledy na příponu *-m.u* a dále nabízí velmi podrobný rozbor jejího použití a významů, včetně konkrétních příkladů, na jehož základě autorka formuluje základní schematický význam této přípony a následně, na základě Langackerova a Narrogova modelu hodnotí jednotlivá užití z hlediska subjektivizace a gramatikalizace. Podobným způsobem postupuje i v případě současných tvarů *{-ó/-jó}* a *daró*.

V závěrečné kapitole jsou vyhodnoceny zjištěné gramatikalizační a subjektivizační posuny a souvislosti mezi nimi vedoucí k závěru, že „úroveň subjektivizace se od *-m.u* po

moderní {-ó,-jó}, respektive *-daró* významně zvýšila a že toto zvýšení souvisí s gramatikalizačními posuny, které stály za rozdělením obecného schematického významu na dva.“ (s. 155)

V průběhu zpracovávání zvoleného tématu se autorka musela vypořádat jednak s nejednotnou terminologií v japonštině i angličtině, ale i s neexistencí českých ekvivalentů. Některá zvolená pojmenování mohou na čtenáře působit poněkud krkolomně, ale jen do okamžiku, než se sám pokusí o vytvoření vhodnější varianty. Označení tvaru *daró* jakožto partikule je dle mého názoru poněkud nestandardní a nezvyklé vzhledem k tomu, že se jedná o tvar spony (slovesa) *da*. Autorka však jasně argumentuje a odůvodňuje, proč se v daném kontextu k tomuto označení přiklonila.

Přínos práce vidím zejména v následujících oblastech:

1. Práce objasňuje teorie modality a subjektivizace, kterým je v současnosti věnována velká pozornost, jejich vztah a vzájemné souvislosti.
2. Objasňuje vztah mezi {-ó/-jó} a *daró*, dvou na první pohled souvisejících tvarů (a někdy i společně klasifikovaných), které se však ve svém dnešním významu a použití rozcházejí.
3. Poskytuje propracovanou metodologii / návod pro zkoumání další jazykových jevů, a to nejen v japonštině.

Práce je velmi dobře zpracovaná taktéž po formální stránce. Pouze v anglickém názvu práce a v anglické verzi abstraktu je třeba opravit českou transkripci tvaru {-jō} na anglickou, vzhledem k tomu, že se jedná o klíčové slovo, podle kterého bude možné práci vyhledat. Osobní jméno japonského jazykovědce Tokiedy není Motooki, ale Motoki. Způsob uvádění jmen japonských lingvistů, které autorka řadí v pořadí příjmení – jméno, přičemž skloňuje pouze jméno, nepovažuji za příliš vhodný, v mnoha případech takto zapsaná jména působí velmi zvláště. Navíc autorka tento způsob zápisu vždy nedodrží.

Práci nicméně považuji za obsahově i formálně velice zdařilou a přínosnou pro výzkum v oblasti studia jazyka. Dle mého názoru splňuje požadavky kladené na dizertační práci, a **doporučuji** ji proto k obhajobě před oborovou komisí.

Otázka k obhajobě:

V samotném závěru práce (s. 157) uvádíte: „Otázkou dalšího výzkumu zůstává, zda takováto příčinná souvislost [mezi gramatikalizací a subjektivizací] platí všeobecně u takzvaných „gramatických prostředků“, u kterých je těžko myslitelný metaforický nebo jiný významový posun, nebo zda jde pouze o ojedinělý případ takového vývoje.“ Objasněte, prosím, co Vás k volbě tohoto tématu přivedlo a zda se, na základě Vašeho dosavadního bádání, kloníte spíš k hypotéze, že se jedná o ojedinělý případ či nikoli.

Olomouc, 11. září 2013

Mgr. Ivona Barešová, Ph.D.

Katedra asijských studií FF UP

